

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม (Morality) มีผู้ให้ความหมายหลายประการสำหรับในประเทศไทย ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้คือ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม (Morality) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายถึงลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะทางพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณลักษณะที่ประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น คือพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่เหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัด ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากกว่าประเภทหลัง¹

พุทธทาส ภิกขุ ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมตรงกับคำว่า Ethics ในภาษาอังกฤษ จริย แปลว่า ควรประพฤติหรือพึงประพฤติ²

¹ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, "จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักพฤติกรรมศาสตร์"

เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องจริยธรรมในสังคมไทย ณ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
กรุงเทพฯ : 23 เมษายน 2522, หน้า จ.ร. 13.

² พุทธทาส ภิกขุ, การสร้างเสริมจริยธรรมแก่เด็กวัยรุ่น (กรุงเทพมหานคร : สัมภาษณ์พิมพ์ 2521), หน้า 3.

พระยาอนุমানราชย์รณ ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรม (Morality) โดยทั่วไปมีความหมายใกล้เคียงกับจริยศาสตร์ (Ethics) ในเรื่องของปรัชญา (Philosophy) เป็นเรื่องของการค้นหาความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคม ซึ่งถือว่าถูกต้องดีงาม และสิ่งซึ่งถือว่าผิดหรือชั่วไม่ควรประพฤติ แล้ววางหลักกำหนดเป็นมาตรฐานไว้¹

ลำโรช ปวศ์ธี ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมคือ แนวทางในการประพฤติตน เพื่ออยู่กันได้อย่าง รม่เป็นในสังคม²

ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมคือประมวลความประพฤติ และความนึกคิดในสิ่งที่ดีงาม เหมาะสม³

ภิญโญ สารธ กล่าวไว้ว่า จริยธรรมคือคุณความดีที่ควรประพฤติ⁴

ระวี ภาวิไล ให้ความหมายของจริยธรรมว่าเป็น แนวทางความประพฤติ และปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าที่พึงประสงค์⁵

¹พระยาอนุমানราชย์รณ, ชาติ-คำสอนา-วัฒนธรรม (พระนคร : บรรณาการ, 2516) หน้า 409.

²ลำโรช ปวศ์ธี "จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน" การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย 22-27 มกราคม 2523, กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การค้าสนา, 2523), หน้า 142.

³ก่อ สวัสดิ์พานิชย์, "จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน" การประชุมทางวิชาการ, หน้า 142.

⁴ภิญโญ สารธ, "วิธีประชาธิปไตยกับการพัฒนาจริยธรรม" เอกสารประกอบคำบรรยายในการสัมมนา เรื่องการพัฒนาจริยศึกษาของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ, ณ ห้องประชุมยูนิเซฟ กรุงเทพฯ 8-22 สิงหาคม 2522.

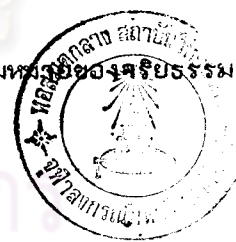
⁵ระวี ภาวิไล, "จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน" การประชุมทางวิชาการ, หน้า142.

พริลล์ หันนาคินท์ ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง คุณลุ่มปกติทางความประพฤติ (conduct) ที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมนั้นประพฤติตาม จริยธรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับความถูกต้องในความประพฤติซึ่งมีความหมายถึงการกระทำอย่างเสรีภายในขอบเขตของมโนธรรม อันได้แก่ ความสำนึกในความบังควรที่จะกระทำหรือเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำของสมาชิกแต่ละคนในสังคมนั้น ๆ ความเปลี่ยนแปลงของจริยธรรมย่อมเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ **ในเมื่อสภาวะการณ์ของการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงในสภาวะการณ์ของชีวิต ย่อมทำให้ค่านะที่คนมีต่อจริยธรรมเดิมได้รับการพิจารณาใหม่ เกิดแง่คิดใหม่ขึ้น** จริยธรรมเดิมอาจเปลี่ยนแนวทางหรือได้รับการเพิ่มเติม ขยายความให้กว้างขวางพอเพียงให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์อันเปลี่ยนไปแล้วนั้น¹

ส่วนในต่างประเทศ คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมหมายถึงการปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องหรือดีงาม²

เจมส์ อาร์ เรสท์ (James R. Rest) ให้ความหมายของจริยธรรมว่าเป็น มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรม การมีปะทะสัมพันธ์ในสังคม (Social Interaction) โดยไม่เกี่ยวข้องกับคุณค่าหรือความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละคน เช่น ความรู้สึกที่อยากจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุด (Self Actualization)³

เฮอร์เบิร์ต จอห์นสัน (Herbert Johnson) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมคือคำลัทธิแขนงหนึ่งทางศีลธรรม (Morality)⁴

¹ พริลล์ หันนาคินท์, การล่อนค่านิยมและจริยธรรม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เลขที่, 2523), หน้า 19

² Carter V. Good, Dictionary of Education. 2 ed. (New York : McGraw-Hill Book Co., 1964), p 314.

³ James R. Rest. cited in Thomas Lickona, Moral Development and Behavior. (New York: Holt, Rinehart and Winston, Co., 1976), p.6.

⁴ Herbert Johnson, A Philosophy of Education. (McGraw-Hill Book Co, 1963), p. 13.

ฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) ให้ความเห็นว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสพ-
การณืของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดเตรียมทาง
สังคมในเรื่องความสนใจ และอนามัยของแต่ละบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของสิ่งที่ควร
กระทำและสิทธิ¹

ลอว์เรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) กล่าวถึงจริยธรรมว่ามีพื้นฐาน
ของความยุติธรรม ซึ่งยึดถือเอาการกระจายสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้หมาย
ถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับโดยทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ซึ่งมีความเป็นสากลที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถาน
การณื ไม่มีการขัดแย้งกัน เป็นอุดมคติ ดังนั้นขั้นระทางจริยธรรมจึงเป็นการเคารพต่อสิทธิ
และข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน²

โรเซนฮาน มัวร์ และ ฮันเตอร์วูด (Rosenhan Moore and Underwood) ฝึ
ความเห็นว่จริยธรรมจะต้องมีความหมายมากกว่าสังคม เพราะถ้ามีโนธรรมเป็นเพียงการลง
โทษตนเอง เราไม่สามารถจะให้เหตุผลในการที่เราละทิ้งกฎเกณฑ์ที่ได้จากพ่อแม่ หรือขนบ
ธรรมเนียมประเพณี และตั้งกฎของตนเองขึ้น ซึ่งเป็นการนำตนเองโดยธรรมชาติดำรงไว้ซึ่ง
มโนทัศน์ของตนเอง พร้อมทั้งประยุกต์ให้เข้ากับประสพการณืใหม่³

จะเห็นว่านักการศึกษา นักจิตวิทยา และนักสังคมศาสตร์ ต่างก็ให้ทัศนะเกี่ยวกับ
จริยธรรมในทำนองเดียวกัน กล่าวโดยสรุปจริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความประพฤตินันต
งาม เพื่อให้เกิดความดีและความถูกต้องในสังคม หรือคือพฤติกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐาน

¹ Jean Piaget, The Moral Judgement of the Child (Alencoe, Ill : Free Press, 1960), p. 1.

² Lawrence Kohlberg, cited in ed. Lickona, Moral Development and Behavior, (New York : Holt, Rinehart and Winston, Co., 1976), p.45.

³ Thomas Lickona, "Critical Issues in the Study of Moral Development and Behavior" in Moral Development and Behavior, ed Thomas Lickona (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1976), p. 4.

ของความดีความเลว เป็นพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่ความดีงาม และละเว้นในสิ่งที่เลวร้ายทั้งปวง เป็นที่ยอมรับกันว่าจริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการคือ

1. ส่วนประกอบทางด้านความรู้ (Moral Reasoning) ^{Competition} คือความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยการคิด
2. ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับนำจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ
3. ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือพฤติกรรม การกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ เชื่อว่าอิทธิพล ส่วนหนึ่งของการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมแบบใดจะขึ้นกับอิทธิพลของส่วนประกอบทั้ง 2 ประการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และบางส่วนอาจขึ้นกับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น สภาวะทางจิตวิทยาบางประการของบุคคลนั้น ๆ หรือความรุนแรงของการบีบคั้นของสถานการณ์ที่รุนแรง บุคคลนั้นอีกด้วย

แหล่งกำเนิดของจริยธรรม

จริยธรรมของบุคคลมีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของสังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม กล่าวคือ บุคคลที่เกิดมาในแต่ละสังคมจะต้อง เรียนรู้และยอมรับจริยประเพณีในสังคมของตน ซึ่งจะแตกต่างจากจริยประเพณีของสังคมอื่น ๆ ไม่มากนักน้อย ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าแหล่งกำเนิดที่สำคัญของจริยธรรมก็คือสังคม หรือผู้ที่แวดล้อมนั่นเอง ปรากฏการณ์การเกิดจริยธรรมจะเริ่มก่อตัวขึ้นในทารกตั้งแต่แรกเกิด โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่นที่ละน้อยตามที่กรรพัฒนาทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ จะอำนวยความสะดวกให้นักทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมหลายคนเชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมจะเกิดขึ้นในช่วงแรกของชีวิตมนุษย์ คือในช่วงสิบปีแรกและจะฝังรากลึกยากแก่การเปลี่ยนแปลงในช่วงหลัง ๆ ของชีวิต แต่ก็มีนักทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ว่า สภาวะและการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์สามารถจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ โดยไม่จำกัดอายุ ถึงแม้ว่าการศึกษจริยธรรมจะยุ่งยากซับซ้อนมากอันเป็นเหตุให้เกิดทฤษฎี และข้อคิดเห็นที่แตกต่างกันได้มากมาย แต่ผู้ค้นคว้าทางจริยธรรมได้เห็น

พ้องต้องกันในลักษณะที่สำคัญของจริยธรรมคือ บอมนับว่าจริยธรรมของมนุษย์นั้นมีการเจริญขึ้นเป็นลำดับอย่างเห็นได้ชัดจากวัยทารกไปถึงวัยผู้ใหญ่ แม้มนุษย์ทุกคนจะมีการพัฒนาจริยธรรมในสังขะที่แตกต่างกัน แต่นักทฤษฎีทางจริยธรรมก็ยังเชื่อว่าการพัฒนานี้ในบุคคลต่าง ๆ มีลำดับขั้นตอนเป็นแบบอย่างที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้นักค้นคว้าทางจริยธรรมส่วนมากยังลงความเห็นไว้ว่า ต้นกำเนิดและแหล่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมนั้นอยู่ที่ การเรียนรู้จากสังคมเป็นสำคัญ¹ ๔

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีนี้คือทฤษฎีที่อธิบายวิธีการและขบวนการที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคม ทำให้เกิดการยอมรับลักษณะและกฎเกณฑ์ทางสังคมมาเป็นลักษณะของตน ซึ่งทฤษฎีประเภทนี้ได้นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยง (Principle of Association) มาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม นั่นคือจริยธรรมกำหนดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้โดยบังเอิญและการเลียนแบบทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญแก่ลักษณะของสถานการณ์ ซึ่งจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลกระทำซ้ำ ๆ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยของเขาไปในที่สุด²

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ลอว์เรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมโดยวิเคราะห์คำตอบของเยาวชนอเมริกันเพศชาย จำนวน 75 คน โดยติดตามศึกษากับเด็กกลุ่มนี้เป็นเวลา 12 ปี ในปีแรกที่เริ่มศึกษากลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีอายุ 10-16 ปี

¹ กรมสามัญศึกษา กองการมัธยมศึกษา, "พฤติกรรมของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน," เอกสารการประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2524, หน้า 9-10.

² ดวงเดือน หันธุมาริน และ เทียนแยะ ประจวบจณิก, จริยธรรมของเยาวชนไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2520), หน้า 6 - 13.

และติดตามศึกษาไปจนอายุ 22-28 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ที่ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคล และกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม โกลเบอร์รักได้แบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ประเภท แล้วเรียงเหตุผลเหล่านี้ตามอายุของผู้ใช้เหตุผลนั้น ๆ เป็นขั้นตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นใช้หลักหลบหลีกการลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) อายุ 2 - 7 ปี

ขั้นที่ 2 ขั้นใช้หลักการแสวงหารางวัล (Narively Egoistic Orientation) อายุ 7-10 ปี

ขั้นที่ 3 ขั้นใช้หลักการกระทำสิ่งที่ดีที่คนอื่นเห็นว่าดี (Good - Boy Orientation) อายุ 10-13 ปี

ขั้นที่ 4 ขั้นใช้หลักการกระทำตามหน้าที่ (Authority and Social Order Maintaining Orientation) อายุ 13-16 ปี

ขั้นที่ 5 ขั้นใช้หลักการเคารพตนเองหรือการกระทำตามสัญญา (Contractual Legalistic Orientation) อายุ 16 ปี ขึ้นไป

ขั้นที่ 6 ขั้นใช้หลักอุดมคติสากล (Conscience Orientation) เป็นผู้ใหญ่

ขั้นพัฒนาการจริยธรรมทั้ง 6 ขั้น ได้ถูกแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้คือ

ระดับที่ 1 คือระดับก่อนเกณฑ์ หมายถึงระดับของการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ในขั้นแรกสุดคือ การมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกายเพราะกลัวความเจ็บปวดที่ได้รับ จึงยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตนและขั้นที่ 2 คือการเลือกในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเท่านั้น เริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนกับเด็กอื่น โดยเขาทำมาฉันต้องทำไป เข้าให้ฉัน ฉันก็ต้องให้เขา เป็นต้น

ระดับที่ 2 คือระดับตามกฎเกณฑ์หมายถึง ระดับของการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายและหลักคำสอน บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับที่ 2 นี้ยังต้องมีการควบคุมจากภายนอก แต่มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และ

สามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ แบ่งออกเป็น 2 ชั้นคือ ชั้นที่ 3 เลือกกระทำตามที่ผู้อื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อน และบุคคลในวัยเดียวกัน เพราะเด็กในวัยนี้ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ย่อปลี่ยนตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "เพื่อน" และชั้นที่ 4 เลือกกระทำตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมของตน เพราะรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนตามเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ 3 คือระดับเหนือกฎเกณฑ์หมายถึง ระดับของการตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิดตรองหรือตั้งใจโดยตนเองเสียก่อน แล้วจึงตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน แบ่งออกเป็น 2 ชั้นคือ ชั้นที่ 5 เป็นชั้นที่เลือกกระทำโดยไม่ให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่นและคนหมู่มาก เพราะเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก และสามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ และชั้นที่ 6 เป็นชั้นสูงสุดของเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล เป็นชั้นที่บุคคลนำความรู้ล้ากลที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ในสังคมของตนมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ เลือกกระทำโดยมีจุดหมายเพื่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวม ซึ่งแสดง ถึงการมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรม เพื่อจุดหมายในขั้นปลายอันเป็นอุดมคติของเขา¹

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทางจริยธรรมที่กล่าวมาแล้ว ในขั้นต้นบุคคลจะเห็นแก่ตัวมาก แล้วค่อย ๆ ลดลงจนกระทั่งไม่เห็นแก่ตัวเลยในระดับสูงสุด ซึ่งบุคคลโดยทั่วไปจะพัฒนาถึงระดับสูงที่สุดนั้นน้อยมาก จึงอาจจะคาดได้ว่า การที่บุคคลกระทำความดีละเว้นความชั่วนั้น สำหรับผู้มีจริยธรรมระดับต่ำสุดย่อมต้องการการควบคุมลงโทษอย่างใกล้ชิด ถ้าปราศจากการควบคุมใกล้ชิดหรือปราศจากการควบคุมจากภายนอกแล้ว บุคคลเหล่านั้นจะขาดการยั้งคิด และไม่สามารที่จะทนต่อสิ่งชั่วร้ายให้กระทำผิดระเบียบได้เท่ากับบุคคลที่มีจริยธรรมในขั้นสูงกว่า ส่วนบุคคลที่มีจริยธรรมในระดับเหนือกฎเกณฑ์ ย่อมไม่ต้องพึ่งการสอดส่องควบคุมจากสังคมในการที่จะปฏิบัติในสิ่งที่ตนเห็นว่า เหมาะว่าควรตามมาตรฐานสังคม²

¹ ดวงเดือน พันธุมภาริน และ เพ็ญแข ประจักษ์จณี, จริยธรรมของเยาวชนไทย หน้า 40.

² ลูเชอรั ม่า เฮอร์ม, "อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ศึกษาศาสตร์สังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519), หน้า 21.

วิธีการปลูกฝังและส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรม

การปลูกฝังจริยธรรมเป็นกระบวนการทางการศึกษา สถาบันที่ทำหน้าที่ปลูกฝังจริยธรรมและส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมได้แก่ สถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน สถาบันทางศาสนา และสื่อมวลชน เป็นต้น สถาบันเหล่านี้มีลักษณะและวิธีการในการปลูกฝังจริยธรรมที่แตกต่างกันออกไป เป็นต้นว่าครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝัง และถ่ายทอดจริยธรรมให้แก่สมาชิกในปฐมวัย หรืออาจทำหน้าที่นี้ไปจนกระทั่งสมาชิกผ่านพ้นไปถึงวัยผู้ใหญ่ด้วย โดยเหตุที่ครอบครัวให้การเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด ให้ความรักความอบอุ่น รวมทั้งมีวิธีการลงโทษและให้รางวัลแก่สมาชิก สิ่งทำให้มีอิทธิพลในการปลูกฝังจริยธรรมเป็นอย่างมาก แต่ทุกครอบครัวก็มีวิธีที่จะทำหน้าที่นี้ได้เหมือนกัน ความแตกต่างมีสาเหตุมาจากความแตกต่างด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น เศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ พื้นฐานทางการศึกษา ฯลฯ ส่วนทางด้านสถาบันโรงเรียน นอกจากจะสอนวิชาต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนแล้ว โรงเรียนยังทำหน้าที่ปลูกฝังจริยธรรมให้แก่สมาชิกในสังคม ต่อจากสถาบันครอบครัวและมีวิธีการแตกต่างไปจากครอบครัวคือ โรงเรียนปลูกฝังจริยธรรมโดยมีหลักสูตรบทเรียนแน่นอน มีวิธีการปลูกฝังถ่ายทอดและการประเมินผลที่เป็นระบบ สิ่งเท่ากับ เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่เฉพาะสถาบันหนึ่งในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่สมาชิกของสังคม

ในกรณีสถาบันศาสนา ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถาบันที่รับผิดชอบโดยตรง ในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่สมาชิกในสังคม แต่บางครั้งสถาบันนี้หาได้มีบทบาทและอิทธิพลในการปลูกฝัง และเสริมสร้างการพัฒนาจริยธรรมเพียงพอและเท่าที่ควรไม่ สถาบันอีกสถาบันหนึ่งที่มีอิทธิพลสำคัญ และเป็นไปในทางอ้อมในการมีส่วนร่วมช่วยปลูกฝังจริยธรรม และเสริมสร้างการพัฒนาจริยธรรมคือสื่อมวลชน สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่นี้ได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ แต่โดยเหตุที่สื่อมวลชนมีหน้าที่อื่นการทำหน้าที่จึงถูกละเลย และไม่ได้นำประโยชน์ในด้านนี้เท่าที่ควรจะได้¹

¹ อำนวย ทะพินต์แก และ ชัยนตร์ วรรณฤติ, จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะนักการศึกษา, วารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หน้า 31 - 33.

วิธีการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจริยธรรมนั้นทำได้หลายวิธี ได้แก่การให้ความรู้ให้สูงขึ้น การให้แสดงบทบาท การใช้กลุ่มเพื่อให้เกิดการคล้อยตามและการให้ตัวแบบที่ดี เป็นต้น

การให้ความรู้ในขั้นที่สูงขึ้น วิธีการฝึกฝนเด็กซึ่งใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำให้สามารถใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปนั้น เริ่มจากพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กตามทฤษฎีของเพียเจตต์ โดยวิธีให้เหตุผลที่เหนือกว่าเหตุผลที่เด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ความรู้ขั้นที่สูงขึ้นกว่าตนเองมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่ เด็กจะนำมาคิดเปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งจากการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดการรู้สึกขัดแย้งกัน หรือเกิดความไม่สมดุลย์ทางความคิดขึ้นความสมดุลย์นี้จะเป็น เครื่องกระตุ้นให้เด็กมีการปรับปรุงโครงสร้างความคิดของตน เพื่อให้เกิดความสมดุลย์ขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับ เหตุผลในขั้นที่สูงกว่าได้

การให้แสดงบทบาท วิธีการให้เด็กแสดงบทบาทเป็นตัวละครใน เรื่องที่มีปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมจะเป็น เครื่องช่วยให้เด็กมีความผูกพันใกล้ชิดกับปัญหาของตัวเองในเรื่อง เหมือนกับ เป็นปัญหา ของตัวเอง

การใช้กลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม วิธีการนี้ก็โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กวัยรุ่นจะยึดถือเพื่อน เป็นแบบอย่างและคล้อยตามลักษณะของเพื่อนไปได้โดยง่าย วิธีการส่งเสริมจริยธรรมลักษณะนี้จึง เหมาะกับเด็กช่วงอายุที่อยู่ในวัยรุ่น

การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ถูกทดลองเห็นจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกทดลองนั้น ๆ ทำพฤติกรรมตามตัวแบบได้ แต่เมื่อบุคคลเห็นตัวแบบแล้วบุคคลจะทำพฤติกรรมตามตัวแบบหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับลักษณะตัวแบบ และผลที่เกิดขึ้นกับตัวแบบด้วย¹

¹ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทึก, จริยธรรมของเยาวชนไทย

คุณลักษณะของจริยธรรมที่ควรปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้กำหนดค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เพื่อให้ประชาชนในชาติปฏิบัติตามมีดังนี้คือ

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและออม
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

คณะกรรมการดำเนินงานโครงการศึกษาจริยธรรมไทย ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ เกี่ยวกับจริยธรรมระหว่างวันที่ 22 - 27 มกราคม 2523 สรุปจริยธรรมสำคัญที่ควรปลูกฝังได้แก่

1. การไม่สัจจะ หรือไม่สัจจธรรม
2. การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา
3. เมตตา - กรุณา
4. ลดี - สัมปชัญญะ
5. ความไม่ประมาท
6. ความซื่อสัตย์สุจริต
7. ความขยันหมั่นเพียร
8. หิริ - โอตตัปปะ

กรรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่ควรยึดถือในการจัดจริยศึกษา

1. มีระเบียบวินัย
2. มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม
3. ขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ
4. สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ
5. รู้จักคิดริเริ่ม วิจัย และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

6. กระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเกิดทัศนคติค่าเล่า
พระมหากษัตริย์

7. มีพละนามัยสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

8. รู้จักพึ่งตนเองและมีอุดมคติ

9. มีความภาคภูมิใจ และรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ

10. มีความเสียสละ เมตตาอารี กตัญญูทเวที กล้าหาญ และสามัคคีกัน

กรมการฝึกหัดครู ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจโครงสร้างคุณลักษณะของจริยธรรม

พบว่ามีความรู้คุณลักษณะจริยธรรมที่ควรปลูกฝังคือ

1. ความรับผิดชอบ
2. ความซื่อสัตย์
3. ความมีเหตุผล
4. ความกตัญญูทเวที
5. การรักษาระเบียบวินัย
6. ความเสียสละ
7. ความสามัคคี¹

การปลูกฝังจริยธรรมด้วยกระบวนการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification)

พฤติกรรมของมนุษย์สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ด้วยวิธีการที่เหมาะสม วิธีการที่เป็นที่นิยมนั้นคือ การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) ซึ่งวิธีนี้จะช่วยในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และเพิ่มพฤติกรรมที่ต้องการได้ และครูสามารถนำไปใช้กับนักเรียนของตนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษา

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, "คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในสังคม"

เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาจริยศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ณ ห้องประชุมใหญ่ หอสมุดแห่งชาติ ทำวาลุกรี กรุงเทพมหานคร 16 - 20 สิงหาคม 2525, หน้า 83-88. (วัดสัวเนา)

รูปแบบของการปรับพฤติกรรมมีดังนี้

1. การเสริมกำลังใจ (Reinforcement) การเสริมกำลังใจเป็นวิธีกระตุ้นให้บุคคล ได้เพิ่มความถี่ในการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมา โดยการเพิ่มเหตุการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งเสริมกำลังใจ เช่น ครูยกย่องสรรเสริญ กล่าวคำชมเชยยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน เป็นต้น การเสริมกำลังใจเป็นวิธีการสำคัญ และมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน
2. การใช้พฤติกรรมเป็นแบบอย่าง (Modeling) หมายถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยอาศัยการสังเกตให้พฤติกรรมตัวอย่าง หรือพฤติกรรมต้นแบบเพื่อให้นักบุคคล สังเกต ยึดถือ และแสดงพฤติกรรมเช่นเดียวกับพฤติกรรมที่นำมาเป็นต้นแบบนั้น เช่น ลูกจ้างคนงานใหม่จะเรียนรู้แบบอย่างวิธีทำงานโดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมทำงานของลูกจ้างคนงานเก่า นักเรียนรุ่นน้องเอาแบบอย่างพฤติกรรมของรุ่นพี่ ๆ เป็นต้น

พฤติกรรมต้นแบบที่มีอิทธิพลมาก คือต้นแบบหรือตัวอย่างที่มีความสำคัญต่อผู้สังเกต จะเห็นว่าเด็ก ๆ มักจะเลียนแบบ หรือเอาอย่างพฤติกรรมของบิดา-มารดา นักเรียนจะยึดถือครู-อาจารย์ เป็นแบบอย่าง ตัวอย่างหรือต้นแบบอาจเป็นความมีชื่อเสียง ความเชี่ยวชาญ หรือบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการทำงานสูง และเป็นสิ่งที่ยุ้สังเกตปรารถนา พฤติกรรมต้นแบบอาจได้จากภาพยนตร์ โทรทัศน์ ตัวละครในนวนิยาย สื่อสารมวลชนต่าง ๆ สำหรับภาพยนตร์และโทรทัศน์เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต้นแบบ และการเอาอย่างที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลสูงในการโน้มน้าวให้บุคคลเอาแบบอย่างได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์มีอิทธิพลมาก เพราะสามารถเข้าถึงประชาชนได้ดีกว่าสื่อสารมวลชนอื่น ๆ

การใช้พฤติกรรมเป็นแบบอย่างสามารถนำมาใช้เพื่อการเริ่มต้น และการหลอมพฤติกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่ใช้มากในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม การช่วยให้เกิดความรู้สึกเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม¹

¹ กรมสามัญศึกษา กองการมัธยมศึกษา, "พฤติกรรมของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน," เอกสารการประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2524, หน้า 23 - 27.

ความแตกต่างระหว่างการปลูกฝังจริยธรรมและการพัฒนาจริยธรรม

การปลูกฝัง (Indoctrinate) เป็นการกระทำที่จะได้ผลในระยะเวลารวดเร็ว แต่อาจจะขาดความซาบซึ้ง ขาดปัญญา อันอาจจะก่อให้เกิดการกระทำโดยไม่ทราบเหตุผล และดังนั้นอาจจะเป็นไปได้ว่าในระยะยาวหรือเมื่อพ้นเงื่อนไขที่ทำให้ต้องยอมกระทำเช่นนั้นแล้ว ความประพฤติก็จะเป็นไปอย่างเต็ม

ส่วนการพัฒนาเป็นการสร้างจริยธรรมให้เกิดขึ้นอย่างแนบแน่นเป็นคุณสมบัติของตัวเอง เป็นการสร้างมโนธรรมให้เกิดขึ้นด้วยความเห็นดีชอบของผู้ประพฤติเอง แต่ก็จะต้องใช้เวลานานในขบวนการพัฒนาจริยธรรมนั้น ๆ ¹

หลักในการสอนจริยธรรมและค่านิยม

เอดวิน เฟนตัน (Edwin Fenton) นักการศึกษาที่มีแนวความคิดในวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่ ได้กล่าวถึงการสอนจริยธรรมและค่านิยมว่า การฝึกฝนถ่ายทอดความเป็นพลเมืองดีแก่นักเรียน ต้องมุ่งพัฒนานักเรียนให้สามารถที่จะตัดสินใจได้อย่างฉลาดถูกต้องเหมาะสมโดยวิธีการแห่งปัญญา และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการที่จะตัดสินใจจะทำสิ่งใดลงไป ทั้งในด้านพฤติกรรมและการแสดงออกของตน และความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม โดยเป็นผู้รู้จักวิเคราะห์ และประเมินค่า ทั้งนี้เพราะปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะต้องเผชิญ และตัดสินใจในชีวิตจริงนั้นเป็นปัญหาของโลก ซึ่งมุ่งยากล้นซับซ้อนยากต่อการพิจารณาตัดสินใจ² นอกจากนี้ยังให้ข้อเสนอแนะอีกว่าในการเตรียมให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีนั้น จะต้องสอนให้นักเรียนรู้จักคิด ครูสังคมศึกษามีเพียงหน้าที่แนะนำให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักการวิเคราะห์

¹ พงษ์ ทัศนาคินทร์ "การสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียนไทย" เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ณ ห้องประชุมใหญ่ หอสมุดแห่งชาติ ทำวาลูกี กรุงเทพมหานคร 16 - 20 สิงหาคม 2525, หน้า 93.

² Edwin Fenton, Teaching The New Social Studies in Secondary School (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1966), p. 63.

ระหว่างสิ่งที่เป็นความจริง และข้อเท็จจริงข้อมูลกับเหตุการณ์ ตลอดจนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถในการที่จะนำข้อมูลไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจอย่างฉลาด เพื่อสามารถปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสังคมใหม่ในอนาคต¹

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการสอนจริยธรรมและค่านิยม หลักสำคัญก็คือการสร้างปัญญาและความเข้าใจที่กระจ่างชัดต่อคุณค่า และการเลือกวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามแนวทางแห่งจริยธรรมและค่านิยมนั้น ๆ ในการเรียนการสอนครูคือผู้ที่ยกสูงที่สำคัญมาก ครูต้องมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นความคิด และเป็นผู้แนะแนวทางให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พบกับการเรียนรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น สำนึกที่จะเริ่มต้นพิสูจน์ปัญหาต่าง ๆ ค้นพบคำตอบ ข้อสรุปของปัญหา และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ในการเรียนการสอนครูต้องให้นักเรียนเกิดความศรัทธา การยอมรับ เลื่อนนำจริยธรรมและค่านิยมไปปฏิบัติด้วยตนเอง ไม่ใช่ครูเป็นผู้ยึดเยี่ยวตักให้แก่ นักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ มีดังนี้

ในปี พ.ศ. 2516 อนุสรณ์ อรรถศิริ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมบางประการของอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี และนิสิตชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร" จุดมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบจริยธรรม 16 ประการ ของอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี กับนิสิตชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยวิชาการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ อาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาตรี และนิสิตชั้นปีที่ 1 จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร กลุ่มละ 115 คน รวมทั้งหมด 230 คน โดยใช้วิธีแบบ คิวชอร์ท เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจริยธรรม 16 ประการ ที่ศึกษาได้แก่นุชยธรรม ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี มนุษยสัมพันธ์ สัมมาคารวะ ความสุขในชีวิตครอบครัว ปฏิบัติตามสังคมนิยม ความกตัญญู ผลสัมฤทธิ์ในหน้าที่การงาน เสรีภาพ ความเสียสละ

¹ Edwin Fenton, The New Social Studies (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1967), p. 19 - 25.

สุนทรียภาพ การละเล่นทรัพย์สินสมบัติ หลักคำสอน การศึกษาหาความรู้และความยุติธรรม ผลการศึกษาปรากฏว่า จริยธรรมที่ทั้งกลุ่มตัวอย่างอาจารย์และนิสิตเลือกเป็นอันดับ 1 คือ ความซื่อสัตย์ กับรองลงมาคือการศึกษาหาความรู้และผลสัมฤทธิ์ในหน้าที่การงาน ส่วนจริยธรรมอันดับสุดท้ายคือการละเล่นทรัพย์สินสมบัติและหลักคำสอน เมื่อได้วิเคราะห์ความแตกต่างโดยจำแนกออกตามตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่สถานภาพ อาจารย์และนิสิต เพศ ภูมิภาค อาจารย์และนิสิต สภาพการสมรส อายุการทำงานของอาจารย์แล้วพบว่าผลที่ได้ใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ ค่าที่ได้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ¹

ในปี พ.ศ. 2517 กมล อุดลพันธ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจารย์และนักเรียนประสบในการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เพื่อจะได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ต่อไป ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชาทั้งสองนี้ ซึ่งมี 2 คน และใช้แบบสอบถามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 210 คน ผลการวิจัยสรุปว่าในด้านการสอนศีลธรรมมีปัญหาในเรื่องการสังเกตกิจกรรม เพราะสภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการสังเกตกิจกรรม เกี่ยวกับตัวนักเรียนมีปัญหาในด้านการขาดความคิด วิพากษ์วิจารณ์ ขาดความรับผิดชอบ และขาดทักษะในการทำงานร่วมกันแบบประชาธิปไตย การวัดผลนั้นไม่มีปัญหา เพราะมีการวัดผลทำข้อสอบทุกครั้ง ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่า วิชาศีลธรรมเป็นวิชาที่นักเรียนไม่ชอบเรียนมากที่สุดทั้งหมดสังคมศึกษา เพราะเรียนยากไม่ค่อยเข้าใจ ส่วนดีของการเรียนศีลธรรมคือ ทำให้เป็นพลเมืองดี และรู้จักบำเพ็ญคุณโทษ นักเรียนเห็นว่าแบบเรียนศีลธรรมควรปรับปรุงให้หน้าอ่าน เช่น มีภาพประกอบกิจกรรมในวิชาศีลธรรม ควรให้อาจารย์และนักเรียนร่วมกันจัด เช่น การอภิปราย การศึกษานอกสถานที่ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรปรับปรุงหลักสูตรและแบบเรียนให้เหมาะสม ควรมีการสังเกตกิจกรรมการสอน และประดิษฐ์

¹อนุสรณ์ อรรถศิริ "การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมบางประการของผู้สอนระดับปริญญาตรีและนิสิตระดับชั้นปีที่ 1" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2516)

อุปกรณ์การล่อนชิ้นในตัวเอง กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงหลักสูตรและแบบเรียนให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และนำสนใจยิ่งขึ้น¹

ในปีเดียวกัน พระเลขา ตูลารักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การล่อนวิชาศีลธรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการเรียน การล่อนวิชาศีลธรรมที่อาจารย์และนักศึกษาวิทยาลัยครูประสบอยู่ ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาศีลธรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนวิชาศีลธรรมทุกคนในวิทยาลัยครู 10 แห่ง รวม 28 คน และนักศึกษาคณะระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ในวิทยาลัยครูแห่งเดียวกัน จำนวนรวม 374 คน ผลการวิจัยสรุปว่า อาจารย์และนักศึกษาชอบสอนและชอบเรียนวิชาศีลธรรม โดยเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการช่วยพัฒนาจิตใจของเยาวชน และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบบรรยายและอภิปราย วิธีสอนใหม่ ๆ มีใช้น้อยมาก อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีได้น้อย ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการเรียนการสอนวิชาศีลธรรม เรียงตามลำดับได้แก่ อาจารย์ขาดเทคนิคการสอนที่ดี วิทยาลัยขาดแหล่งอุปกรณ์และแหล่งค้นคว้าหาความรู้ เนื้อหาหลักสูตร และกำหนดเวลาเรียนไม่เหมาะสม นักศึกษาบางส่วนยังมีทัศนคติไม่ดีต่อวิชานี้ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าอาจารย์ผู้สอนควรจะเน้นให้นักศึกษาตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวิชาศีลธรรม ผู้บริหารควรเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ หรือจัดการฝึกอบรม และสัมมนาปัญหาด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน สถาบันฝึกหัดครูควรกำหนดให้มีวิชาเอก - โท ศีลธรรม หรือจริยศึกษาขึ้น กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงหลักสูตรวิชาศีลธรรมในระดับ ป.กศ. ให้เนื้อหาวิชาและคะแนนมีความสมดุลกัน²

¹ กมล อุดลพันธ์, "การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517)

² พระเลขา ตูลารักษ์, "การล่อนวิชาศีลธรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517)

ในปีเดียวกันนี้ อารโย ภิกขุ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของพุทธคำสอนกับสังคมไทยบางด้านในปัจจุบัน" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาแนวคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับพุทธคำสอนกับสังคมไทย ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ประเภท โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย คือประชากรผู้ทรงคุณวุฒิด้านการคำสอน ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ทั่วไป ตัวอย่างประชากรคือนักศึกษา (วิทยาลัยครูละโว้) จำนวน 55 คน ทหาร (ค่ายศรีโสธร) จำนวน 38 คน และประชาชน (ผู้มานมัสการพระพุทธโสธร) 40 คน การเก็บและรวบรวมข้อมูลส่วนใหญ่ใช้การสอบถามและการสัมภาษณ์ประชากรทั้งหมด ผลการวิจัยปรากฏว่า การศึกษาของสถาบันการศึกษา (ทางโลก) ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าใจในทางหลักธรรม กล่าวคือ คนมีการศึกษาทางโลกสูงไม่จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจทางธรรมสูงเสมอไป ความคิดเห็นในการปฏิบัติตามคำสอนของพุทธคำสอนส่วนใหญ่อยู่ในระดับธรรมขั้นปานกลาง¹

ในปี พ.ศ. 2519 ลูเซซึ ม่า เฮอร์ม ได้ทำการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงอิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 300 คน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 14 ปี 8 เดือน ผู้ถูกทดลองเหล่านี้ถูกสุ่มคละเข้ากลุ่มทดลอง 4 กลุ่ม และกลุ่มควบคุมอีก 1 กลุ่ม ๆ ละ 60 คน แต่ละกลุ่มมีทั้งผู้ที่มีระดับจริยธรรมต่ำและสูง กลุ่มทดลองได้เห็นตัวแบบประเภทอับอายผู้อื่น หรือประเภทละอายใจตนเอง และได้เห็นตัวแบบแต่ละประเภทแสดงอารมณ์ดีใจหรือเสียใจต่อการที่ตนมิได้โกงในการเล่นเกมส์ แต่ไม่ได้เห็นตัวแบบและการแสดงอารมณ์ของตัวแบบ หลังจากการเล่นเกมส์แล้ว ผู้ถูกทดลองทั้งหมดถูกวัดระดับความวิตกกังวลในขณะที่เล่นเกมส์ และการเห็นคุณค่าของรางวัล ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้ที่มีความวิตกกังวลสูงและผู้ที่ไม่ได้เห็นตัวแบบเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมโกงมากที่สุด ส่วนระดับจริยธรรมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถให้ทำนายพฤติกรรมโกงของบุคคลได้อย่างแม่นยำ แต่ก็ยังมีความสำคัญมาก เพราะเป็นเครื่องชี้บอกว่า ถ้ามีตัวแบบที่ดีแล้ว ผู้ที่จะรับรู้และเลียนแบบมากที่สุดคือผู้ที่มีระดับ

¹ อารโย ภิกขุ ผลกระทบของพุทธคำสอนกับสังคมไทยบางด้านในปัจจุบัน

จริยธรรมสูง ส่วนผู้ที่มิระดับจริยธรรมต่ำนั้นมีการเลียนแบบน้อยกว่า และจะเลียนแบบผู้กระทำดีก็ต่อเมื่อตัวแบบนั้นมีลักษณะดูใจให้มาเลียนแบบมากเป็นพิเศษเท่านั้น¹

ในปี พ.ศ. 2520 ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจตุรนิกร แห่งสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "จริยธรรมของเยาวชนไทย" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาบ่อเกิดและพัฒนาการทางจริยธรรมของเยาวชนไทยประเภทต่าง ๆ โดยแบ่งผู้ถูกศึกษาตามลักษณะทางสังคม และวิธีการอบรมเลี้ยงดูหลายประการ ศึกษาสาเหตุและผลของพฤติกรรมซึ่งแสดงความซื่อสัตย์ และมุ่งจะพิจารณาลักษณะของสถานการณ์ปัญหา และลักษณะทางจริยธรรมต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลร่วมกันต่อพฤติกรรมโกงของบุคคล วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยประเภทการศึกษาภาคสนาม ได้สร้าง เครื่องมือวัดลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคตแบบคัดสถานการณ์ลุ่มมูติให้เลือกตอบ และเครื่องมือสอบถามภูมิหลังต่าง ๆ ของผู้ตอบ และวิธีการที่อบรมเลี้ยงดูแบบรัก แบบควบคุม และแบบใช้เหตุผล ตัวอย่างประชากรที่ใช้คือ นักเรียนและนิสิตชายหญิงอายุระหว่าง 11 - 25 ปี จำนวน 1,400 คน ซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคตนั้น ควรจะได้ปลูกฝังก่อนที่จะมีอายุ 10 ปี เพราะเมื่อเริ่มวัยรุ่นลักษณะทางจริยธรรมทั้งสองประการนี้จะเริ่มคงที่ ผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนจะมีพัฒนาการช้ากว่ากลุ่มอื่นในตอนต้น แต่จะก้าวทันกลุ่มอื่นอย่างรวดเร็วเมื่ออายุมากขึ้น และในด้านการอบรมเลี้ยงดูนี้พบว่า มีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากใช้เหตุผลมาก มีความสัมพันธ์กับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงของผู้ถูกศึกษาในทุกอายุ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสัมพันธ์กับการมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงอย่างเด่นชัด²

¹ ลู่เชษฐ ม่า เหมียม "อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519)

² ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจตุรนิกร. จริยธรรมของเยาวชนไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา 2520), หน้า 5 - 11.

ในปี พ.ศ. 2521 พรพิมล สันติหิรัญภาค ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนกับเกณฑ์ที่คาดหวัง วิธีการศึกษาผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้สำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน 10 ลักษณะ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความกตัญญูต่เวที การรักษาระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัดและออมทรัพย์ ความยุติธรรมและความอดล่าหะ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 517 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมอยู่ในระดับจริยธรรมขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 และแตกต่างจากเกณฑ์ที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าโดยส่วนรวมแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมทางจริยธรรมอยู่ในสภาพที่น่าพอใจ 3 คุณลักษณะ เรียงตามลำดับดังนี้ ความเสียสละ การประหยัดและออมทรัพย์ และความกตัญญูต่เวที และอยู่ในสภาพที่ไม่น่าพอใจ 7 คุณลักษณะ เรียงตามลำดับดังนี้คือ การรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความอดล่าหะ ความยุติธรรมและความมีเหตุผล¹

ในปีเดียวกัน ลูรพล นาควาณิช ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนกับเกณฑ์ที่คาดหวัง วิธีการศึกษาผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้สำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน 10 ลักษณะ ได้แก่ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความกตัญญูต่เวที การรักษาระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัดและออมทรัพย์ ความยุติธรรม และความอดล่าหะ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 680 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมอยู่ในระดับ

¹พรพิมล สันติหิรัญภาค. "การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521)

จริยธรรมชั้นที่ 3 และชั้นที่ 4 และแตกต่างจากเกณฑ์ที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าโดยส่วนรวมแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมทางจริยธรรมอยู่ในสภาพที่น่าพอใจ 4 คุณลักษณะ เรียงตามลำดับดังนี้ ความกตัญญูต่เวที ความเสียสละ การประหยัดและออมทรัพย์ และควมามีเหตุผล และอยู่ในสภาพที่น่าพอใจ 6 คุณลักษณะ เรียงตามลำดับดังนี้ การรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความอดทน และควมยุติธรรม¹

ในปี พ.ศ. 2522 วีระวรรณ อามระดิษ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ในเรื่องความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูต่เวที ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรม ความอดทน การประหยัดและออมทรัพย์ และการเคารพอาวุโส และเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมกับองค์ประกอบต่าง ๆ คือ ฐานะทางเศรษฐกิจ พื้นฐานการศึกษา ลักษณะอาชีพ ที่อยู่อาศัย และการเลี้ยงดูอบรมของบิดามารดา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 445 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและหญิงส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรม 10 ประการ อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจคือ มีความเห็นด้วยมากที่สุด และพบว่านักเรียนที่บิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา อาชีพ ที่อยู่อาศัย และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูบุตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05²

¹ สุรพล นาควาณิช. "การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตร - คำลัดร์, 2521)

² วีระวรรณ อามระดิษ. "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยา - สัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522)

ในปี พ.ศ. 2523 ประดิษฐ์ พรหมเสนา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีสอนที่นิยมใช้ในการเผยแพร่พระธรรมคำสอนในสมัยพุทธกาล และวิธีสอนจริยศึกษาในปัจจุบัน ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 56 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละเท่า ๆ กัน กับครูที่สอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนประยุกต์ จากวิธีสอนสมัยพุทธกาลมีการเรียนรู้ โดยมีดัชนีเลชคณิตคะแนนหลังสอนสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนประยุกต์จากวิธีสอนสมัยพุทธกาลดีกว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ตามความคิดเห็นของครูไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05¹

งานวิจัยในต่างประเทศที่พอจะเกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ดังต่อไปนี้

ในปี ค.ศ. 1965 เรมมอนด์ อาร์ ไรด์ (Rammond R. Ried) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Moral and Spiritual Values : To Teach or Not To Teach? มีความมุ่งหมายคือ สืบหาทัศนคติของครูเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า ครูในโรงเรียนมัธยมมีความคิดเห็นว่าจะเน้นเรื่องศีลธรรมจรรยาในการสอนในห้องเรียน วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้คือการสัมภาษณ์ครูโรงเรียนมัธยมในซานติเอโก (Sandiago) ดึงตัวอย่างจากครูที่สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ จำนวน 105 คน เพื่อถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการสอนศีลธรรม ผลการวิจัยปรากฏว่าครูมีความคิดเห็นว่าการสอนศีลธรรมไว้ในวิชาที่ตนสอน ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากเห็นว่า ศีลธรรมนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องสอนในห้องเรียน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยไม่เห็นด้วยถึงการ

¹ ประดิษฐ์ พรหมเสนา. "การนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523)

Problems Inventory และ A Personal Data Sheet ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครูระดับประถมศึกษา จำนวน 207 คน จากโรงเรียนที่ลุ่มเป็นตัวอย่างในเขตเซาท์แวลด์ อาร์แคนซัส (Southwest Arkansas) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูซึ่งมีการแสดงทัศนคติเกี่ยวกับศาสนาตามแบบแผนเดิม มีการแสดงออกทางด้านค่านิยมทางศาสนาแตกต่างจากครูที่มีทัศนคติเกี่ยวกับศาสนาต่างกับแบบแผนเดิมอย่างเห็นได้ชัด ในด้านจุดมุ่งหมายของศาสนานั้น ครูทั้งสองกลุ่มไม่มีความเห็นแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า การฝึกหัดครูควรมุ่งความสนใจไปในด้านการสร้างหลักสูตรที่จะเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับผู้ที่จะเป็นครูในอนาคต ให้ตระหนักถึงการสร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นกับตนเองอันเป็นการให้ความรู้ด้านทัศนคติและค่านิยม และมีประโยชน์ในการที่จะนำเอาความรู้เหล่านี้ไปใช้ในการตัดสินใจความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ปัจจุบันได้ดีขึ้น¹

ในปี ค.ศ. 1974 โรเบิร์ต ยูจีน มิญอท์ (Robert Eugene Migneault) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Evaluative System for Sunday Schools" มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโรงเรียนวันอาทิตย์ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพและเพื่อศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนวันอาทิตย์ เพื่อบันทึกไว้เป็นหลักฐานสำหรับการวิจัยต่อไป (ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด พร้อมทั้งศึกษาจดหมายส่วนตัวจากสำนักพิมพ์และผู้ชำนาญพิเศษในสาขา Christian Education) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยอาศัยเครื่องมือประเมินผลจากสำนักพิมพ์ และผู้เขียนตำราเกี่ยวกับ Christian Education เป็นแนวทาง แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ส่งไปยังโรงเรียนวันอาทิตย์ในมินนิอาโพลิส เซนต์ พอล (Minneapolis - St Paul) จำนวน 45 โรงเรียน ซึ่งมีนักเรียนประมาณ 200 คน ผู้ที่ตอบแบบสอบถามตอบตามความสมัครใจ ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับจึงไม่เป็นการบังคับให้ตอบ พฤติกรรม 8 ประเภทของนักเรียนได้ถูกนำมาเปรียบเทียบกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความ

¹ Donald Arthur Lau, "Value Patterns of Elementary Teachers in Relation to Attitudes Expressed Toward Religious Issues in The Classroom," Dissertation Abstracts International 31(May, 1971) : 5866 A.

เจริญงอกงามทางพฤติกรรมของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนวันอาทิตย์ ซึ่งต่อมาได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่เจริญก้าวหน้า กับกลุ่มที่ไม่เจริญก้าวหน้า ความแตกต่างของพฤติกรรมของนักเรียน 2 กลุ่ม ได้นำมาเปรียบเทียบ และวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ 3 แบบ ในการหาค่าสัมพันธ ต่อไปได้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และปัจจัยที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงามทางพฤติกรรมของกลุ่มที่เจริญก้าวหน้าและกลุ่มที่ไม่เจริญก้าวหน้า ผลปรากฏว่าทั้ง 2 กลุ่มมีความคล้ายคลึงกัน โรงเรียนวันอาทิตย์กลุ่มที่มีความเจริญก้าวหน้า สดกกิจกรรมนักเรียนมากกว่าเช่น การสรรหานักเรียน และการสมัครรับส่งเด็กนักเรียน เป็นปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนวันอาทิตย์มีความเจริญก้าวหน้า และพบว่ามีความแตกต่างกันเล็กน้อยของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ด้านปฏิกิริยาที่มีต่อหน้าที่ด้านการบริหาร การทำงานกลุ่ม หลักสูตร วิธีการใช้จ่ายเงิน การสอดโปรแกรมนักเรียน และการให้บริการแก่นักเรียน¹

ในปี ค.ศ. 1976 ชาร์ลส์ ไอร่า บรัดชอว์ (Charles Ira Bradshaw) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Comparative Study of Delinquent and Nondelinquent Latter - Day Saint Boys in Clark County, Nevada" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเยาวชนชายที่ประพฤติดี และเยาวชนชายที่ไม่ได้ประพฤติดีของ LDS (Latter - Day Saint Boys) โดยใช่แบบสอบถามที่สร้างขึ้น 85 ข้อ แบ่งเป็น 3 เรื่อง ได้แก่เรื่องภายในครอบครัว การนับถือศาสนา และด้านจริยธรรม กลุ่มเด็กที่นำมาเปรียบเทียบกันนี้ได้รับคำแนะนำและยินยอมจากเจ้าหน้าที่โบสถ์เพื่อต้องการศึกษาว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ระหว่างเยาวชนชายที่ประพฤติดีกับเยาวชนชายที่ไม่ได้ประพฤติดี หลังจากที่ได้รับกรอบรมจากผู้นำของโบสถ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เยาวชนที่ต้องโทษเหมือน ๆ กัน เป็นโทษสถานเบาและเป็นพวกแรกเข้า มีอายุระหว่าง 14 - 17 ปี มีเด็กและครอบครัวที่ให้ความร่วมมือส่งแบบสอบถามกลับมา 13 คน จากแบบสอบถามที่ส่งไป 31 คน และใช่แบบสอบถามชุดเดียวกันนี้กับเยาวชนที่ไม่

¹Robert Engene Migneault, "An Evaluative System for Sunday Schools," Dissertation Abstracts International 34(April, 1974) : 6473A - 6474A.

ได้ประพฤติดิจจำนวน 13 คน ซึ่งเลือกจากประชากรของ Latter - Day Saint Boys จำนวน 389 คน อยู่ในเขตเดียวกับเยาวชนที่ประพฤติดิจ และพวกนี้มีความคล้ายคลึงกันในด้านรายได้ของครอบครัว รูปร่าง ลำดับการเกิด สถานภาพการสมรสของผู้ปกครอง สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว และได้รับความร่วมมือด้วยดี ผลการวิจัยพบว่าเยาวชนทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน และยังพบอีกว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างด้านการให้การอบรมจากโบสถ์ Latter - Day Saint Boys กับด้านพฤติกรรมของเยาวชนทั้ง 2 กลุ่ม¹

ในปี ค.ศ. 1978 เจมส์ ไมเคิล ฮิลตัน (James Michael Hilton) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Relationship between the Level of Moral Judgement of High School Students and Their Levels of Interpersonal Trust, Socioeconomic Status, and Intelligence" เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นเกณฑ์สำหรับการตัดสินทางจริยธรรมและตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือความเชื่อระหว่างบุคคล สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม และระดับสติปัญญา โดยการคำนึงถึงอายุและเกรดระดับชั้นเรียน ตัวอย่างประชากรคือนักเรียนเกรด 11 ของโรงเรียนมัธยมที่เดนเวอร์ (Denver) จำนวน 195 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ The Defining Issues Test (Rest, 1974), The Interpersonal Trust Scale (Rotter, 1972) และสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลสถานะประชากรซึ่งประกอบด้วยชื่อ ที่อยู่ อาชีพ และรายได้ และการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง แล้วนำมาคิดเป็นคะแนนสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง และใช้ข้อมูลจากระเบียบนะละสมมาวัดคะแนนของระดับสติปัญญาของนักเรียนแต่ละคน การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามคือ การตัดสินทางจริยธรรมและตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปรคือ ความเชื่อระหว่างบุคคล สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม และระดับสติปัญญา ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่สามารถทำนายผลในการตัดสินทางจริยธรรมได้ดีที่สุด

¹Charles Ira Bradshaw, "A Comparative Study of Delinquent and Nondelinquent Latter - Day Saint Boys in Clark County, Nevada," Dissertation Abstracts International 37 (May 1977) : 7357 - A.

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามคือการตัดสินใจทางจริยธรรม และตัวแปรอิสระเกี่ยวกับระดับสติปัญญา
2. มีผลสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามคือการตัดสินใจทางจริยธรรม กับตัวแปรอิสระ คือ สถานะสภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม
3. ตัวแปรอิสระทั้ง 2 คือระดับสติปัญญา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถทำนายตัวแปรตามคือ การตัดสินใจทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001
4. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างตัวแปรตามคือ การตัดสินใจทางจริยธรรมกับตัวแปรอิสระเกี่ยวกับความเชื่อระหว่างบุคคล
5. มีผลสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างตัวแปรอิสระเกี่ยวกับระดับสติปัญญา สถานะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรอิสระเกี่ยวกับระดับสติปัญญากับความเชื่อระหว่างบุคคล¹

ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ศึกษา

ในปี ค.ศ. 1980 เจมส์ ดวน คาร์เตอร์ (James Duane Carter) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Comparative Study of Two Training Programs in Florida for Delinquent Youths: Eckerd Wilderness Camping and State Training School" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องนี้ เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อแก้ไขเยาวชนที่ประพฤติผิดในฟลอริดาทั้งสองโปรแกรม ผลของกลุ่ม Eckerd Wilderness Camping Program นำมาเปรียบเทียบกับโรงเรียนฝึกอบรมของรัฐในฟลอริดา โดยพิจารณาจากตัวแปรด้านการปรับตัวที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและกรณีพิพาทที่ศาล โดยวัดกับกลุ่มเข้าแคมป์กับกลุ่มเปรียบเทียบ โดยศึกษาจากประชากรที่เป็นเยาวชน

¹James Michael Hilton, "The Relationship between the Level of Moral Judgement of High School Students and Their Levels of Interpersonal trust, Socioeconomic Status, and Intelligence," Dissertation Abstracts International 39(December 1978) : 3375-A.

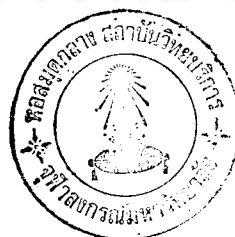
ชายที่ประพฤติผิด 120 คน จากการอ้างอิงของกรมอนามัยและกองบริการอนุรักษ์นิยมโดย คาลเฮาเวอชแห่งฟลอริดา กลุ่มเข้าแคมป์ประกอบด้วยผู้เข้าแคมป์ 60 คน ผู้สุดท้ายที่ได้ผ่าน โปรแกรม Eckerd มาก่อนวันที่ 1 มกราคม 1978 กลุ่มเปรียบเทียบประกอบด้วยผู้สำเร็จ จากโรงเรียนฝึกอบรมของรัฐฟลอริดา 60 คน ผู้สุดท้ายซึ่งได้ผ่านโปรแกรมก่อนวันที่ 1 มกราคม 1978 และเป็นผู้ที่มิใช่คนลุ่มปดที่จะเข้าโปรแกรม Eckerd ได้¹

รูปแบบของการศึกษานี้เป็นกระบวนการเกี่ยวกับเวลา ก่อนและหลังการเข้าสู่โปรแกรม โดยใช่การสังเกต ได้มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการเข้าสู่โปรแกรม เพื่อสรุปว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ข้อมูลหลังการเข้าสู่โปรแกรมถูกรวบรวมและวิเคราะห์ โดยได้จากกรณีพิพาทที่คาล และกรณีที่เกิดในโรงเรียนในช่วงระยะเวลาที่สำเร็จจากโปรแกรมและแยกตัวออกจากกลุ่ม ต่อมาในระยะ 6 เดือน 8 เดือน และ 18 เดือน ใ้ระดับนัยสำคัญ .05 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่า โค-สแควร์ (Chi-Square) เพื่อหานัยสำคัญ มีการวิเคราะห์หาโคเวเรียนซ์ (Covariance) ค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p = .05$) ของทั้งสองกลุ่มก่อนเข้าสู่โปรแกรม และได้ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์หลังการเข้าสู่โปรแกรมแล้วด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลหลังการเข้าสู่โปรแกรมในระยะเดือนแรก ปรากฏว่ากลุ่ม Eckerd มีกรณีพิพาทที่คาลน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ($p = .05$) อย่างไรก็ตามความแตกต่างในเรื่องการต่อต้านอย่างรุนแรงนั้นไม่ปรากฏ การวิเคราะห์กรณีพิพาทที่เกิดในโรงเรียนนั้นปรากฏว่ากลุ่ม Eckerd ยังเกิดขึ้นอยู่ในระยะนานกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ($p = .05$) จากข้อมูลแล้ดงให้เห็นด้วยว่าระดับขั้นของความสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการของกลุ่ม Eckerd สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ($p = .05$)

¹ James Duane Carter, "A Comparative Study of Two Training Programs in Florida for Delinquent Youths : Eckerd Wilderness Camping and State Training Schools," Dissertation Abstracts International 41(July 1980) : 197 - A.

ในปี ค.ศ. 1982 โรนัลด์ พอล ลองค็อบบาร์ดี (Ronald Paul Longobardi) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Effects of Teacher Training Sessions on The Moral Development of Their Students" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของครูที่ใช้เหตุผลในทางจริยธรรมกับนักเรียน โดยใช้ลำดับขั้นการพัฒนาจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) โดยตั้งสมมุติฐานว่า ครูที่เคยได้รับการพัฒนาจริยธรรมด้วยตนเองมาโดยเฉพาะ ย่อมพัฒนาจริยธรรมนักเรียนได้ดีกว่าครูที่ยาดประสบการณ์ด้านนี้ การวิจัยนี้ใช้ประชากรคือ ครูโรงเรียนขนาดกลางที่อยู่ในตำบลเล็ก ๆ ทางตะวันตกของบอสตัน (Boston) ครูเหล่านี้ได้ผ่านการฝึกทั้งในด้านเทคนิค การนำการอภิปรายทางจริยธรรม และยังได้เข้าร่วมในการอภิปรายทางจริยธรรมที่ยาก ๆ เพื่อส่งเสริมและยกระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมในตนเองของครูเหล่านั้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามคือ The Defining Issues Test ให้ครูและนักเรียนตอบทั้งก่อนและหลังกระบวนการ และใช้แบบสอบถามเดียวกันนี้กับครูอีกกลุ่มในกลุ่มควบคุมที่ไม่เคยมีประสบการณ์ด้านพัฒนาการทางจริยธรรมมาก่อนเลย โดยให้ครูและนักเรียนตอบก่อนและหลังกระบวนการเช่นกัน ผลการวิจัยพบว่า ทั้งกลุ่มครูที่เคยมีประสบการณ์และกลุ่มควบคุมมีระดับขั้นของการพัฒนาทางจริยธรรมดีขึ้น แต่เมื่อนำทั้ง 2 กลุ่มมาเปรียบเทียบกันแล้วปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยสรุปว่า 1. การให้การอบรมครูยังไม่เพียงพอ 2. ผู้วิจัยคิดว่ามีนัยสำคัญอยู่ตรงที่ว่าครูแต่ละคนแม้จะรู้ และเข้าใจในสถานการณ์ยาก ๆ นั้นก็ตาม แต่ก็อาจมีปฏิกิริยาแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของเขา 3. อาจจะเป็นไปได้ในกรณีที่ครูยังไม่เข้าใจสถานการณ์ที่ยากนั้นจริง จนกว่าเขาจะมีประสบการณ์ด้วยตัวของเขาเอง ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าการวิจัยครั้งต่อไปควรมุ่งวิจัยในชั้นเรียนกับครูในฐานะที่เป็นผู้พัฒนาจริยธรรมให้ดีขึ้น¹

¹Ronald Paul Longobardi, "The Effects of Teacher Training Sessions on The Moral Development of Their Students," Dissertation Abstracts International 42(March 1982) : 3959A.